

Патріотична свідомість
дітей сьогодні-
майбутнє України

Кіровоградська обласна бібліотека
для дітей ім. Т. Г. Шевченка

Відділ розвитку дитячих бібліотек
і маркетингу

Патріотична свідомість дітей сьогодні - майбутнє України

Дайджест
за матеріалами
семінару-практикуму
27 квітня 2016 року

м. Кіровоград

2016 рік

Узагальнення матеріалу,
комп'ютерна верстка
Л. С. Босюк,
провідний методист
відділу розвитку
дитячих бібліотек
і маркетингу

Вступ та редакція матеріалу –
Н. І. Расторгуєва,
завідуюча відділом
розвитку дитячих бібліотек
і маркетингу

Відповідальна за випуск
Т. С. Манжула,
директор
Кіровоградської ОДБ ім. Т. Г. Шевченка

Передмова

27 квітня 2016 року Кіровоградська обласна бібліотека для дітей ім. Т. Г. Шевченка провела обласний семінар-практикум «Патріотична свідомість дітей сьогодні – майбутнє України» для фахівців бібліотек області, які обслуговують дітей. Важлива тематика у поєднанні з насиченою програмою викликали активність його учасників.

Господарі семінару подбали про атрибути заходу. У залі, де проходило навчання, було оформлено книжкову виставку «Духовна єдність українців». Одну зі стін зали прикрасив національний символ-оберіг – яскравий український вінок, власноруч виготовлений працівниками відділу комп'ютерних технологій та забезпечення Інтернет-доступу користувачам. Усі учасники та гості семінару у якості сувенірів отримали маленькі українські віночки від працівників відділу дитячого та сімейного читання.

Відкрила захід директор департаменту культури, туризму та культурної спадщини обласної державної адміністрації В. Г. Животовська. З основною доповіддю «Патріотична свідомість дітей сьогодні – майбутнє України» виступила Т. С. Манжула, директор ОДБ ім. Т. Г. Шевченка.

Про діяльність координаційних рад з питань національно-патріотичного виховання як дорадчих органів при місцевих державних адміністраціях області розповіла заступник директора Кіровоградського обласного центру туризму, краєзнавства та екскурсій учнівської молоді О. М. Каргополова.

Жваву зацікавленість у присутніх викликала презентація нової патріотичної віршованої казки «Як лелечий рід Калину рятував в лиху годину», яку провели її автори – місцеві літератори Павло Чорний та Роман Любарський.

Своїми напрацюваннями, досвідом бібліотечні фахівці ділились під час творчої години «Спілкуємось. Міркуємо. Запроваджуємо». Їхні виступи доповнювали відео презентації, літературно-музична година пам'яті «Назавжди в наших серцях», присвячена музиканту і композитору Андрію Кузьменку (бібліотечна студія АРТ-СВІТ ОДБ ім. Т. Г. Шевченка), майстер-класи «Патріотична книжкова закладка» та «Мак – символ миру».

На завершення роботи обласного семінару-практикуму бібліотекарі області окреслили подальші напрями діяльності з питань формування національно-патріотичних почуттів підростаючого покоління.

Патріотична свідомість дітей сьогодні – майбутнє України

Таїса Сергіївна Манжула,
директор
Кіровоградської ОДБ
ім. Т. Г. Шевченка

*Не дивіться на Україну,
як на землю своїх батьків.
Дивіться на неї,
як на землю своїх дітей.
І тоді прийдуть зміни
Святослав Вакарчук*

Події, що розгортаються в Україні від початку Революції Гідності і до сьогоднішніх днів, змушують нас, бібліотечних фахівців, озирнутися на минулі, понад, 24 роки незалежності та критично оцінити життєві і виробничі пріоритети. Становлення української державності, інтеграція в європейське та світове співтовариство, побудова громадянського суспільства передбачає орієнтацію на людину, здатну працювати задля утвердження державності та народу України. Як ніколи, у цей непростий для всієї країни час, бібліотечні фахівці, педагоги, вихователі, батьки наших читачів, громадськість згуртувалися навколо бібліотеки, щоб разом зорієнтувати дітей та підлітків на духовний розвиток, формування національно-патріотичної свідомості та єдності. Адже саме дитяча бібліотека, попри всі негаразди і труднощі, з якими зіткнулася наша країна, стає сьогодні осередком оновлення духовної культури та формування громадянської позиції майбутніх поколінь. Зрозуміло, що формування рис і якостей дитини відбувається в контексті державної політики. Саме тому робота навчальних закладів, музеїв, бібліотек з національно-патріотичного виховання, активного залучення дітей та молоді до вивчення історії та культури України, подвигів борців за незалежність, збереження суверенітету та територіальної цілісності України, її демократичний вибір регламентуються указом Президента України № 334 «Про заходи щодо поліпшення національно-патріотичного виховання дітей та молоді», який набув чинності 12 червня 2015 року та Стратегією національно-патріотичного виховання дітей та молоді на 2016-2020 роки, яка затверджена Указом Президента України від 13 жовтня 2015 року № 580/2015.

Патріотичне виховання конкретизується через систему завдань, які є загальними не лише для закладів освіти, культури, але й для усього суспільства і розглядається сьогодні значно ширше ніж декілька років тому. Надзвичайно важливо виховати людину-патріота, якій притаманні почуття внутрішньої свободи та гордості за свою країну. Ми прагнемо, щоб наші діти усвідомили свою необхідність у себе на Батьківщині. Україна потребує людей, які справді зможуть збудувати нову державу, в якій пануватиме справедливість, дбайливе ставлення до національних багатств, рідної природи, любов до рідної культури, мови, народних свят та традицій, збереження та пошана історичної пам'яті, готовність до захисту Батьківщини, а отже набуття духовно-моральної мотивації до дій на благо рідної Вітчизни.

З метою здійснення завдань, висунутих часом і суспільством, у своїй діяльності з національно-патріотичного виховання фахівці дитячих бібліотек області використовують різноманітні форми роботи. У свою чергу і самі діти не залишаються осторонь останніх подій у державі і глибоко переживають за подальшу долю своєї Батьківщини. Підтвердженням цьому є окремі заходи, які проводяться за ініціативи дітей. Прикладом є великий літературно-музичний концерт «Моя країна – Україна» у рамках бібліотечної акції «Творчість єднає Україну», під час якого учасники бібліюстудії «АРТ-СВІТ» ОДБ ім. Т. Г. Шевченка презентували натхненні поетичні рядки, неповторні пісенні та хореографічні композиції. Не можна без сліз згадувати години пам'яті «Небесна сотня янголів, які стали героями», «Герої не вмирають», які були проведені фахівцями бібліотеки до річниці вшанування пам'яті Небесної сотні. Під час цих заходів діти виконували патріотичні пісні про Україну, читали вірші та хвилиною мовчання вшанували пам'ять героїв, що полягли за рідну Батьківщину. Для користувачів-дітей *Новоукраїнської РДБ* були проведені Дні миру: «За Україну! За мир на нашій землі!», «Хай буде мир у всьому світі», свято «Моя найкраща в світі сторона – чарівна, неповторна Україна». Учасники цих заходів обговорювали значення слів «Батьківщина», «патріот», «мир», здійснювали екскурс в історичне минуле нашої країни, знайомились з історією виникнення Міжнародного дня миру, за допомогою малюнків звернулися до усіх людей планети з проханням припинити всі війни. Найкращими уроками патріотизму у дитячих бібліотеках є зустрічі з учасниками бойових дій в зоні АТО. Щоб краще дітям

зрозуміти що таке патріотизм, що відбувається на сході України, фахівці дитячого відділу Маловисківської РБ запросили учнів місцевої гімназії на зустріч з учасником АТО В. Івандюком, який перебував в короткостроковій відпустці. Затамувавши подих, діти слухали розповідь про військові будні, важливість волонтерської допомоги та підтримку земляків. Учасники зустрічі щиро дякували своєму земляку за вірну службу. На жаль, через два місяці після від'їзду до АТО В. Івандюк загинув. За участю учасників АТО відбувся захід і в Петрівській РДБ під назвою «Вони стоять на захисті Вітчизни». Діти почули зворушливі історії, які доповнювалися світлинами з війни. У свою чергу, діти декламували патріотичні вірші, співали пісні, переглядали відеоролики. На згадку про зустріч воїнам подарували обереги. До речі, солдати дуже цінують дитячі малюнки та обереги, які так зігрівають їхні душі. А в Олександрівській РДБ, на годині спілкування з учасниками АТО «Вірні сини Батьківщини бережуть життя своєї родини», школярі слухали про життя на війні, про допомогу волонтерів, солдатську єдність і братство. У бібліотеці-філії № 19 Кіровоградської МЦБС, разом з учасниками АТО та волонтерами громадської організації «Спільні сили», проводилася акція «Мирне небо». У повітря дітьми були запущені зелені ліхтарики, як символ почуття вдячності за мирне та чисте небо і спокій на Кіровоградській землі. До свята захисників України, у цій же бібліотеці, відбувся День героя «Дякуємо за життя!». Від воїнів-земляків бібліотека отримала дорогоцінний подарунок – бойовий прапор з підписами бійців.

Велика зацікавленість у користувачів-дітей була до заходів, які проводились напередодні шевченківських днів, Дня української писемності та мови. Так, до 202-ї річниці від дня народження Кобзаря в ОДБ ім. Т. Г. Шевченка проведено поетичний марафон «Почитаймо рідне слово зі сторінок Кобзаря», літературну гру «Турнір шевченкознавців», літературне асорті «На струнах Кобзарєвої душі» за участю юних талановитих учасників бібліотечної студії «АРТ-СВІТ», перегляд медіа-презентації «Тарасові шляхи Приінгулля» та відеоролика з циклу «Обличчя української історії: Тарас Григорович Шевченко». Для читачів різних вікових категорій були оформлені виставки літератури «Шевченківське слово живе» та «Крилате слово Кобзаря», експонувалась виставка творчих робіт «Шевченків світ в буянні фарб» учнів художніх шкіл області – учасників обласного етапу Всеукраїнського конкурсу учнівської творчості, присвяченого Шевченківським

дням. Бібліотекою організовано проведення акції «Селфі з портретом Т. Г. Шевченка», під час якої кожен бажаючий міг сфотографуватися у бібліотеці біля портрету Т. Г. Шевченка та розмістити свої фото у соціальній мережі «Facebook», проявивши, таким чином, свою шану до творчості Великого Кобзаря.

Юних відвідувачів Олександрівської РДБ зацікавили заходи присвячені рідній мові, зокрема: День рідної мови «Краща мова об'єднання – це українська», бібліографічний огляд «Там, де жива рідна мова, живе Український народ», літературно-музична композиція «Звучи рідна, хай серця відпочине спів, хай зачарує рідний край», де діти знайомились з літературними новинками, читали вірші українських поетів – Т. Шевченка, Л. Українки, В. Симоненка, слухали і співали українські пісні. На підтримку української мови відбувся флеш-моб «Мова – серце нації».

Для знайомства дітей з культурою українців, народними звичаями, святами, обрядами, легендами рідного краю, бібліотекарі практикують проведення етногодин та літературно-музичних композицій з театральним антуражем. Колектив Новомиргородської РДБ у своїй роботі віддає перевагу народознавчому напряму, завдяки чому допомагає дітям краще вивчати українські традиції, обряди, звичаї, відповідну літературу, прищеплює любов до рідного краю і Батьківщини. Задля цього в бібліотеці створено експозицію «З народної криниці», що постійно поповнюється новими матеріалами: поробками, ляльками-оберегами, предметами вжитку, вишиванками. У бібліотеці працює народознавчий гурток «Златопілля», заходи якого завжди костюмовані, театралізовані, з елементами фольклору. У Новгородківській РДБ цікаво було проведено свято «Історія запорізьких козаків для веселих дітлахів» з конкурсною програмою «Козацькі забави», презентація книги «Українці: Свята. Традиції. Звичаї». З нагоди Дня українського козацтва бібліотека-філія № 13 Кіровоградської МЦБС запросила учнів ЗОШ № 20. Із підготовленого бібліотекарями відеоматеріалу діти дізнались про козаків-характерників: чому їх так називали, що особливого було в цих воїнах, якими таємницями і секретами вони володіли. Ну, а щоб хлопці могли довести, що вони справжні козаки, їм запропонували конкурсно-розважальну програму «Засвіт встали козаченьки». Увагу користувачів-дітей в Новоархангельській районній дитячій бібліотеці привертають книжкова виставка «Мій край і я, чим більше думаю, тим більше бережу», краєзнавчий куточок, краєзнавчі мандрі «У бібліотеці

побувай та дізнайся про рідний край», поетичний марафон «Мала Батьківщина – велика любов».

2015 рік був роком відзначення 70-ї річниці Перемоги над нацизмом у Європі та у Другій світовій війні. Усі заходи, які проходили у наших бібліотеках проводилися під гаслом – «Пам'ятаємо! Перемагаємо!». Символом заходів була квітка маку. Тому, напередодні, у дитячих бібліотеках пройшли майстер-класи по виготовленню цих квіток під назвами: «Мак – квітка миру» та «Мак – символ пам'яті в Україні». Виготовлені власноруч маки прикрашали одяг усіх учасників заходів, під час яких звучали пісні та поезії років Другої світової війни, а також сумні композиції про події сучасності, свідками яких стали і ветерани, і молодь, і діти. Заходи присвятили тим, хто пережив ту страшну війну і тим, хто знає про ці жахливі події не лише з книг, фільмів чи з розповідей старшого покоління.

Хочу згадати активну участь читачів бібліотек області у Всеукраїнському конкурсі «Книга пам'яті мого роду». В обласному турі сімейного конкурсу «Книга пам'яті мого роду» взяло участь 40 осіб, з них 16 читачів у віковій категорії 6-11 років та 24 – у віковій категорії 12-16 років. До обласної бібліотеки для дітей надійшло 33 Книги пам'яті у паперовому вигляді та 8 відео книг. Кожна робота відрізнялась від іншої не тільки технікою виконання, творчим підходом, а й глибиною змісту, душевною теплотою та хвилюваннями дітей від спогадів близьких людей про трагічні події минулого століття. Деякі розповіді були пов'язані з новими викликами сьогодення і готовністю молоді протистояти їм.

Іншим патріотичним заходом обласного значення в контексті відзначення 70-річчя Перемоги став бібліотечний марафон заходів «Ми пам'ятаємо». Головними завданнями Марафону було: активізація проведення бібліотеками масових заходів патріотичного спрямування серед дітей різних вікових груп; популяризація літератури та залучення дітей до читання кращих художніх творів про Другу світову війну (1939 – 1945 роки); збереження пам'яті про героїчний подвиг українського народу, його визначний внесок у перемогу Антигітлерівської коаліції у Другій світовій війні та розширення соціального партнерства бібліотек. Бібліотечна спільнота області підтримала ініціативу ОДБ ім. Т. Г. Шевченка. До участі у бібліомарафоні долучилися близько 53-х бібліотек, серед яких не тільки спеціалізовані для дітей, а також – дитячі відділи районних і міських бібліотек, сільські та міські бібліотеки-філії. З початку старту Марафону

проведено понад 250 масових заходів, присвячених пам'ятним датам історичних подій Другої світової війни, у тому числі: 70-й річниці Перемоги над нацизмом у Європі, Дню пам'яті та примирення та Дню Перемоги (8 і 9 травня); Дню скорботи і вшанування пам'яті жертв війни в Україні (22 червня). Їх учасниками стали понад 2 тис. дітей різного віку. Вшановуючи подвиг народу України у Другій світовій війні, на заходах говорили слова подяки сьогоднішнім Героям АТО.

Говорячи про формування патріотичної свідомості дітей, ми повинні зрозуміти, що лише завдяки прикладу самих бібліотекарів, ми можемо активізувати цю роботу та згуртувати у бібліотеках патріотично налаштоване молоде покоління, батьків юних читачів, громадськість. Хочу зазначити, що формування патріотизму у юних громадян має проходити через весь комплекс заходів, направлених на національне, громадське, моральне, родинно-сімейне, естетичне, правове, екологічне, фізичне, трудове виховання, базуватися на національній історії, знанні та відстоюванні своїх прав, виконанні конституційних і громадських обов'язків, відповідальності за власне майбутнє, добробут та долю країни.

Фахівцям на замітку

Ніна Іллівна Расторгуєва,
завідуюча відділом
розвитку дитячих бібліотек і маркетингу
Кіровоградської ОДБ
ім. Т. Г. Шевченка

Формування почуття патріотизму у дітей стало першорядним завданням гуманітарної політики держави. Цьому підтвердженням є Указ Президента України від 12 червня 2015 року № 334/2015 «Про заходи щодо поліпшення національно-патріотичного виховання дітей та молоді», Указ Президента України від 13 жовтня 2015 року № 580/2015 «Про Стратегію національно-патріотичного виховання дітей та молоді на 2016 — 2020 роки». Згідно з Указом Президента України «Про заходи з відзначення у 2015 році 70-ї річниці Перемоги над нацизмом у Європі та 70-ї річниці завершення Другої світової війни» та Закону України «Про увічнення перемоги над нацизмом у Другій світовій війні 1939–1945 років» у державі розпочато нову традицію святкування, в європейському дусі, 8 та 9 травня

як пам'яті та примирення. Національно-патріотичний компонент є складовою частиною напрямів діяльності бібліотек. Дитячим бібліотекам є про що розказати юним, щоб вони зростали і пишалися тим, що є українцями. У цьому аспекті робота бібліотек завжди була цікавою, неординарною, поєднувала різноманітні методи і форми заходів з використанням прикладів мужності захисників України як з історичного минулого, так і нинішніх воїнів-героїв, які боронять нашу державу; сприяла залученню нових користувачів, розширенню кола соціальних партнерів. Підтвердженням цього є і та робота, яка була здійснена у 2015 році, зокрема, в ході обласного бібліотечного марафону заходів «Ми пам'ятаємо».

При підготовці даного інформаційного огляду ставилося за мету познайомити бібліотекарів з сучасними електронними ресурсами, які містять документи про дійсні події в історії України, сучасну термінологію, що стосується певного історичного періоду, дадуть можливість доповнити бібліотечні заходи кінофонофотодокументами патріотичного спрямування. Перш за все, пропонуємо звернутися до сайту **Національної бібліотеки України для дітей** <http://chl.kiev.ua/> та його розділів:

Видання бібліотек для дітей, де розташована Електронна бібліотека методико-бібліографічних матеріалів. Тут можна ознайомитися з доробками фахівців НБУ для дітей, а з 2016 р. і з виданнями спеціалістів обласних бібліотек для дітей. Зокрема, це видання: *«Патріотичне виховання у бібліотеці: традиції минулого і сучасного досвіду»*: матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції директорів обласних бібліотек для дітей від 28-30 жовтня 2015 року; *«Патріотичне виховання у бібліотеці як основа духовного розвитку дитини: до 70-річчя Перемоги у Другій світовій війні»*: огляд діяльності, 2015 рік; *серія видань «Великі Українці»*; *«Історична доля України в національній літературі для дітей і підлітків»*: методичні поради організаторам дитячого читання; *«Ми про війну з тобою книжку прочитали...»*: методичні поради;

ІнфоТека для дітей містить матеріали за темами: *«Пишаюся Україною»*, де викладені цікаві факти про велич країни та її людей, *«Державна символіка»* тощо.

Ще один ресурс – сайт Кіровоградської обласної бібліотеки для дітей ім. Т. Г. Шевченка:

ФАХОВИЙ MESSAGE – блог відділу розвитку дитячих бібліотек і маркетингу Кіровоградської обласної бібліотеки для дітей ім. Т. Г. Шевченка:

<http://fahovuymassage.blogspot.com> На Головній сторінці блогу опубліковані розповіді про цікаві напрацювання у бібліотеках області по роботі з дітьми, у т.ч., національно-патріотичного спрямування.

Наступний сайт – **Український інститут національної пам'яті** www.memory.gov.ua/publication

Зверніть увагу на сторінки розділу **«Наші проекти»:**

- *«Українська друга світова»*, де вміщені «Інформаційні матеріали відзначення Дня пам'яті та примирення і Дня перемоги над нацизмом у 2014 і 2015 роках», зокрема, серія роликів присвячених пам'яті героїв, які загинули та брали участь у Другій світовій війні; серія роликів про листи з війни додому, що в собі поєднують війну минулу та теперішню; відеоісторії про роль та місце України як держави-переможниці у Другій світовій війні (режисер Олесь Санін), створені в рамках проекту «Українці в лавах Об'єднаних націй перемогли агресора».

- *«Пам'ять про Голодомор»* з виданнями, відео, аудіо роликами присвяченими пам'яті жертв Голодомору. Матеріали проекту «Люди Правди», «Матеріали для завантаження», зокрема, містять карту «Пам'ятники жертвам Голодомору в Україні» по кожній області. Поданий перелік художніх і документальних фільмів присвячених страшній трагедії в історії України, а також Корисні інтернет-посилання».

Наступний розділ – **«Інформаційні матеріали»** містить методичні матеріали до відзначення різноманітних визначних дат, зокрема, присвячених Дню пам'яті та примирення і Дню перемоги над нацизмом (8–9 травня):

- «Інформаційні матеріали для медіа до відзначення Дня пам'яті та примирення і Дня перемоги над нацизмом у Другій світовій війні (8-9 травня)»;

- «Методичні рекомендації до відзначення Дня пам'яті та примирення і Дня перемоги над нацизмом (8–9 травня)» (під час проведення заходів пропонується використовувати гасло «1939-1945. Пам'ятаємо. Перемагаємо» та уже усталений символ «Мак пам'яті» – стилізоване зображення квітки червоного маку. Цьогоріч 8-го травня відзначається і День матері, тому запропоновано приділити увагу темі долі жінок у буремні воєнні часи – тим, хто боровся, чекав, опікувався родиною. Подані жіночі історії Другої світової);

- «Інформаційні матеріали до Дня Соборності України 22 січня» та «Методичні рекомендації до Дня Соборності України 22 січня», які можна використати при проведенні заходів присвячених історії формування державності в

Україні та гідного відзначення 25-річчя незалежності України.

Зацікавить і розділ **Наші публікації**, зокрема його сторінки:

- «Статті, книги та інше» - подано «Матеріали і рекомендації до 70-річчя з дня завершення Другої світової війни» і Термінологічний словник Другої світової війни;

- Електронні видання, де, як зазначено на сторінці, можна безкоштовно звантажити видання Інституту:

- Збірка методичних рекомендацій до відзначення пам'ятних дат у загальноосвітніх навчальних закладах; Україна у Другій світовій війні;

- Пам'ять про татолітаризм в Європі. Читанка для учнів старших класів та інші.

Розділ **Мультимедіа** містить відео: «1939-1945. Ніколи знову» (ролик до відзначення 8 та 9 травня), «Синочку, повернися живим» (відеоролики на основі листів рідних до солдат Другої світової війни), «День перемоги людських цінностей» в 3-х частинах.

Варто звернути увагу й на такі сайти, як:

Лікбез www.likbez.org.ua

Метою громадського проекту «ЛІКБЕЗ. ІСТОРИЧНИЙ ФРОНТ» є інформування всіх зацікавлених – жителів України чи інших країн світу про ключові суперечки з приводу України, її історії, території тощо. Автори викладають основні міфи або стереотипи і дають відповідь, засновану на фактах і документах. Читач може сам робити з цього висновки і використовувати отриману інформацію так, як необхідно. Завдання – не нав'язати якусь ідею, а надати інформацію.

Книга Пам'яті полеглих за Україну www.memorybook.org.ua розповідає про воїнів АТО.

Розпочата 22 липня 2014 р. за підтримки Національного військово-історичного музею України та Громадського правового історичного музею України та Громадського правового тижневика «Іменем закону».

На жаль, як зазначають автори, ця книга не є офіційним джерелом підтвердження втрат, а лише є книгою пам'яті. Станом на 1 березня 2016 р. в книгу внесено 2860 загиблих.

«Національний музей «Чорнобиль»

<http://chornobylmuseum.kiev.ua>

На сайті, у розділі **«Пам'ять»**, є інформаційно-пошукова система «Книга пам'яті учасників ліквідації наслідків аварії на Чорнобильській АЕС», аналогів якої немає у музеях України. До електронної «Книги пам'яті» увійшли

імена більше п'яти тисяч ліквідаторів. Перегортаючи її сторінки, можна відшукати імена рідних, які брали участь у ліквідації наслідків аварії. Робота з її поповнення постійно триває.

Національний музей «Меморіал жертв Голодомору»
<http://memorialholodomor.org.ua/home>

*Розділ **Книга пам'яті** містить:*

- «Національну книгу пам'яті жертв Голодомору 1932-1933 років в Україні». Унікальне багатотомне видання, де кожен том якої присвячений певній області. Кожен том супроводжується вступною статтею, в якій розкривається історія та масштаби Голодомору в окремо взятій області, дається характеристика джерел, зазначається ступінь археологічної обробки матеріалу, додається іменний покажчик, географічний покажчик, перелік документальних матеріалів, при наявності та необхідності з додатками.

- «Народну книгу пам'яті жертв Голодомору 1932-1933 років в Україні» (матеріал згрупований в межах окремої області по кожному конкретному населеному пункту).

*Розділ «**Електронний реєстр**»* вміщує «Єдиний реєстр жертв голодомору», де подається карта України, за якою можна здійснювати пошук конкретної людини в тому чи іншому регіоні.

*У розділі «**Кінолекторій**»* представлені розповіді про фільми відповідної тематики. Перегляд фільмів сприяє глибшому засвоєнню інформації на основі співпереживання та активного включення глядача в екранний світ.

Сайт «who-is-who.ua» <http://who-is-who.ua/about> української конфедерації журналістів. Українська конфедерація журналістів успішно працює на видавничому ринку України з 1997 року.

*У розділі «**Видавничі серії**»*, зокрема, є Енциклопедія «**who-is-who.ua**» – найпотужніший ресурс українського Інтернету, який містить інформацію про більш ніж 150 000 осіб, які творять сучасну історію країни.

Серед матеріалів сайту і всеукраїнське багатотомне **історико-краєзнавче видання «Міста і села України»**, яке готує до друку Український видавничий консорціум за підтримки Українського фонду культури, обласних державних адміністрацій та обласних рад. Один з томів присвячений Кіровоградській області.

Документальний серіал «Наша Скриня»

www.fayloobmennik.net/3781087 представлений на сайті НМЛ (науково-методична лабораторія) виховної роботи і формування культури здоров'я комунального закладу

«Кіровоградський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти імені Василя Сухомлинського». Серіал «Наша Скриня» це ряд коротких фільмів з елементами мультиплікації про народні промисли: вишивку, гончарство, писанкарство, килимарство.

Вдалим візуальним доповненням заходів можуть бути фрагменти з вітчизняних художніх і документальних фільмів, що відображають український вимір Другої світової війни, наприклад:

- «Між Гітлером і Сталінім. Україна в II Світовій війні», 2002 рік, авт. – С. Новицький
- «Війна – український рахунок», 2002 рік, авт. – С. Буковський
- «Війна без переможців» 2003 рік, авт. – І. Чижов
- «ОУН-УПА: війна на два фронти», 2006 рік, авт. – А. Санченко
- «УПА. Третя сила», 2007 рік, авт. – С. Братішко, В. Загоруйко
- «УПА. Тактика боротьби», 2007 рік, авт. – С. Братішко
- «Київ. Місто, що зрадили», 2008 рік, авт. – А. Цяплієнко
- «1377 спалених заживо», 2009 рік, авт. – І. Кравчишин
- «Чорна піхота», 2010 рік, авт. – І. Кравчишин
- «Рівень секретності «18», 2011 рік, авт. – І. Павлюк
- «Служба безпеки ОУН. Зачинені двері», 2011 рік, авт. – В. Загоруйко
- «Хайтарма», 2013 рік, авт. – А. Сейтаблаєв
- «Корюківка. Злочин проти людяності», 2013 рік, авт. – С. Потапчук
- «Хроніка Української повстанської армії 1942-1954», 2014 рік, авт. Т. Химич
- «Поводир», 2014 рік, авт. – О. Санін та багато інших.

Інтеграція через діалог

Оксана Станіславівна Бучукурі,
бібліотекар I категорії
відділу підліткового читання
та інформаційно-консультативних
послуг користувачам
Кіровоградської ОДБ ім. Т. Г. Шевченка

На початку 2016 року на адресу обласної бібліотеки для дітей ім. Т. Г. Шевченка надійшов лист від Всеукраїнської асоціації викладачів історії та суспільних дисциплін «Нова Доба» з пропозицією щодо партнерства у проекті «Інтеграція через діалог». Це проект освітньої, психологічної та інтеграційної допомоги дітям, які постраждали від воєнних дій на Сході України та анексії Криму.

Протягом 2014-2015 рр. наша бібліотека вже мала досвід роботи з дітьми, які постраждали від збройного конфлікту на Сході України та анексії Криму, тому виявила ініціативу і долучилася до даного проекту. 11 лютого 2016 р. у м. Києві у Будинку вчителя відбувся семінар у рамках проекту «Інтеграція через діалог. Мережа локальних центрів освітньої та інтеграційної допомоги дітям, які постраждали від збройного конфлікту на Сході України та анексії Криму», який відвідали зацікавлені працівники сфери культури і освіти з усієї України. Під час семінару організатори познайомили присутніх з напрямками діяльності проекту та його основними компонентами, а також завданнями, що стануть перед координаторами Локальних центрів. Організатори наголошували на тому, що досить часто допомога державних структур та більшості волонтерських громадських організацій зосереджується навколо дорослої категорії ВПО (розселення, матеріальна допомога, працевлаштування, перекваліфікація і т.п.), а питання соціально-психологічної адаптації дітей-переселенців залишається поза увагою. А так як, крім психологічної допомоги, діти ВПО, особливо шкільного віку, потребують освітньої та інформаційної підтримки, аби повноцінно інтегруватися у нове (шкільне) середовище, діяльність Локальних центрів є вагомим кроком у вирішенні проблеми. Проект «Інтеграція через діалог» здійснюється у 2016-2017 роках Всеукраїнською асоціацією викладачів історії та суспільних дисциплін «Нова Доба» у партнерстві з ГО «Учбово-методичний науково-інформаційний центр» та за

підтримки Європейського Союзу. З огляду на тривалість та етапи проведення Проекту і організації навчального процесу України, визначаються наступні періоди діяльності: I семестр – січень – червень 2016; II семестр – вересень – грудень 2016; III семестр – січень – червень 2017; IV семестр – вересень – грудень 2017.

Цільовими групами проекту є діти шкільного віку:

- внутрішні переселенці із Луганської, Донецької областей та АР Крим;
- батьки, яких (де)мобілізовані чи загинули в зоні АТО;
- котрі проживають у населених пунктах, які постраждали від бойових дій;
- які перебувають на тимчасово окупованих територіях.

Діяльність проекту зосереджуватиметься на організації освітніх та інтеграційних заходів для цільових груп проекту, а саме: *Освітня допомога* (наприклад, підготовка до ЗНО, курси української чи англійської мови, а також інших шкільних предметів тощо); *Інтеграційна допомога* (різноманітні виховні форми, які стимулюють суспільну інтеграцію й активну та відповідальну громадянську позицію цільових груп проекту, а також паралельно надають їм певні життєво-необхідні навички, наприклад, створення он-лайн газети, навчання комп'ютерної графіки чи анімації, професійного відео, «круглі» столи, дискусії, тощо); *Психологічна допомога* (наприклад, індивідуальні чи групові консультації, психологічні тренінги, семінари тощо).

Реалізація завдань проекту здійснюватиметься через організацію роботи Локальних Центрів освітньої та психологічної допомоги дітям, які постраждали від військових дій та через здійснення он-лайн освіти (он-лайн курси з предметів шкільного циклу; вебінари, уроки по скайпу; підготовка до ЗНО і т.п.). На даний момент в Україні існує двадцять шість Локальних центрів громадянської освіти. У найбільших містах, таких як: Київ і Львів, існує декілька Локальних Центрів. Переважно вони діють при закладах освіти, але виключенням є бібліотеки, які теж виявили бажання взяти участь у проекті. Зокрема, Житомирська обласна бібліотека для дітей Житомирської обласної ради, КЗ «Херсонська обласна бібліотека для дітей ім. Дніпрової Чайки» Херсонської обласної ради та Кіровоградська обласна бібліотека для дітей ім. Т. Г. Шевченка.

25 квітня 2016 року в обласній бібліотеці для дітей ім. Т. Г. Шевченка відкрився місцевий Локальний центр громадянської освіти в рамках проекту «Інтеграція через діалог» у партнерстві з Всеукраїнською асоціацією

викладачів історії та суспільних дисциплін «Нова Доба» та за підтримки Європейського Союзу.

Під час відкриття, запрошені учасники дізналися про завдання, мету та основні заходи, які будуть проводитись в рамках проекту. Пріоритетним напрямом діяльності Локального Центру на базі бібліотеки стане інтеграційна допомога цільовим групам проекту завдяки застосуванню книго- та ігро-терапевтичних методів, направлених на вироблення навичок комунікативної соціалізації, інтеграції в суспільстві та адаптації до життя у мирних умовах.

Фахівці з різних відділів бібліотеки у рамках реалізації даного проекту нададуть наступні послуги для вказаних цільових груп:

1. Організація культурного дозвілля та творчого відпочинку дітей шкільного віку під час проведення занять клубу «Уроки Мері Поппінс» і творчої майстерні «АРТ-терапія хендмейд» (на базі відділу підліткового читання та інформаційно-консультативних послуг користувачам, щотижня);

2. Проведення занять з інформаційної культури та комп'ютерної грамотності «Наш друг і помічник – комп'ютер» (на базі відділу комп'ютерних технологій та забезпечення Інтернет доступу користувачам, щомісяця).

3. Участь у засіданнях бібліотечного клубу читання і розваг «Сонячний промінчик на книжковій полиці» (засідання проводитимуться із застосуванням розвиваючих настільних ігор та ростових ляльок, на базі відділу дитячого та сімейного читання, щомісяця).

4. Релаксаційні заходи відпочинку, розвиток навичок соціалізації та прояву талантів дітей під час роботи творчої майстерні «Талановиті пальчики», кінозалу вихідного дня «МУЛЬТИ-ПУЛЬТИ» та бібліотечної студії «Арт-світ» (на базі відділу естетичного спрямування та організації змістовного дозвілля користувачів, щомісяця).

5. Проведення на базі Локального Центру тренінгів, «круглих» столів, консультацій із запрошенням спеціалістів (практичних психологів, працівників освіти, волонтерів, спеціалістів обласного Товариства Червоного Хреста, Громадських організацій).

Сподіваємось, що центр стане осередком підтримки для дітей з районів постраждалих від воєнного конфлікту на Сході України та анексії Криму.

Кращі краєзнавчі ресурси для дітей і дорослих від Кіровоградської обласної бібліотеки для дітей ім. Т. Г. Шевченка

Ганна Володимирівна Рубленко,
завідуюча відділом
інформаційно-бібліографічних послуг
та краєзнавства
Кіровоградської ОДБ ім. Т. Г. Шевченка

У більшості європейських освітніх концепцій наголошується, що головним предметом навчання дітей, особливо до 11-ти років, повинно бути краєзнавство. Зацікавленість дітей інформацією краєзнавчого спрямування існує: майже кожний четвертий запит користувачів пов'язаний з тими чи іншими фактами, подіями, персоналіями, ресурсами міста і краю в цілому. Тільки глибока і свідома любов до своєї спадщини спонукає людину з повагою відноситися до почуттів інших, не бути байдужим до трагедій країни і народу. На культурній мапі краю повинно бути якомога менше білих плям.

Наша бібліотека вбачає своє завдання у популяризації матеріалів про видатних діячів краю, непересічні події і куточки рідної землі за допомогою інформаційно-комп'ютерних технологій, таким чином, забезпечуючи користувачам швидкий доступ до інформації. У 2014-2015 роках із використанням сучасних інформаційно-комунікативних технологій підготовлено та представлено серію веббіографічних різноформатних ресурсів на «Краєзнавчій сторінці» веб-сайту бібліотеки у розділах «Благословен мій край Кіровоградський» та «Інтерактивні ресурси».

Представляю окремі з них.

Віртуальна виставка однієї книги «Новий погляд на знайому бібліотеку». Цим ресурсом ми хотіли привернути увагу наших користувачів до історії і сучасності Кіровоградської обласної бібліотеки для дітей, яку відвідує не одне покоління краян. Адже, бібліотека – це унікальний учасник культурного і літературного життя краю. Яким був заклад в момент заснування, у демократичних 60-х роках, пошукових 90-х минулого століття і, що цікавого з'явилося у формах обслуговування читачів на початку ХХІ століття – про це книга «Новий погляд на знайому бібліотеку», авторами якої є Л. В. Ліпей, Л. С. Босюк, Н. І. Расторгуєва – фахівці Кіровоградської ОДБ ім. Т. Г. Шевченка. На

основі цього видання й створено вищезазначений віртуальний бібліографічний продукт.

Відкрити для себе різні історичні моменти розвитку міста Єлисаветград, а згодом – Кіровоград допоможуть користувачам **буктрейлери за книгою О. Чуднова «На память о родном крае: история центральной Украины в слове, красках, фотографиях и почтовых открытках»** та альбомом **«Велика війна 1941-1945. Кіровоградський вимір»**, що вийшли у кіровоградському видавництві «Імекс ЛТД» у 2008 і 2014 роках. Це одні з найкращих краєзнавчих видань в Україні.

Упродовж розповідей про історію міста працівники відділу розробили **веб-проект «Корифеї театральної спадщини»** з різноформатними інформаційно-просвітницькими матеріалами. Зокрема, це: «Велетень із шевченкового племені», «Степова горлиця», «Іван Карпенко-Карий: портрет-мозаїка за спогадами сучасників», «Клію театру корифеїв» і «Талант, відданий Україні», завдяки яким користувачі різного віку подорожують краєзнавчими стежками життя і творчості братів та сестри Тобілевичів, М. Кропивницького та М. Старицького. А представлені матеріали – **відеохостинг на каналі YouTube <https://www.youtube.com/>** - дозволяє знайомити з видатними діячами культури нашого краю не тільки українську аудиторію, а й світову.

Пам'ять про подвиги Другої світової війни має передаватись із покоління в покоління. Саме з цією метою відділом створено декілька електронних продуктів.

У **вебліографічній пам'ятці «Живуть, як подвиг, їхні імена»** увагу користувачів зосереджено на письменниках, які брали участь у подіях німецько-радянської війни 1941–1945 років, що прокотилася Кіровоградщиною. Серед них, О. Т. Гончар, А. В. Німенко, В. В. Биков та інші.

Веб-біобібліографічний нарис «Імена, які стали легендою» присвячено відважним постатям, які пов'язані з подіями Другої світової війни і нашим краєм – Є. Березняку, О. Єгорову, І. Фісановичу.

В **інтерактивній бібліорозвідці «Зелена брама – наша гордість і наша рана»** концентрація на краєзнавчих художньо-документальних книгах: Є. А. Долматовський «Зеленая брама» московського видавництва «Политиздат» 1985 року, М. С. Ковальчук «Окружение огневое: подвиг и трагедия героев Зеленой Браны» тернопільського видавництва «Астон» 2010 року та В. В. Даценко «Зеленая

Брама: возвращение к легенде» кіровоградського видавництва «Имэкс-ЛТД» 2013 року. У нашому виданні розповідаємо про оточення і загибель 6-ї та 12-ї армій наприкінці липня початку серпня далекого 1941 року у лісовому масиві під с. Підвисоке Новоархангельського району у межиріччі Синюхи та Ятрані, що на кордоні Кіровоградської та Черкаської областей. У цьому ресурсі представлено багато цікавої інформації, фото та інтернет-мапу пам'яті, виконану в технології Map box, завдяки якій можна побачити масштаб трагічних подій серпня 1941 року. Тут також є різні джерела інформації про одну з білих плям історії Другої світової війни.

Сучасні події нашої країни, які торкаються кожного з нас, відображено, зокрема, в **інформаційно-бібліографічному веб-покажчику «Коли музи мовчать не можуть»** за літературно-краєзнавчими збірками «І плаче росами земля...», «Шепіт Альми», «До барикад». Ці твори присвячені сміливцям, які воюють сьогодні за волю і єдність України. Завдяки поетичним рядкам, історія стала ближче новому поколінню.

Хочу зазначити, що наша бібліотека взяла участь у проєкті Національної бібліотеки України для дітей «КЛЮЧ» (краща література для юного читача), де представляла актуальну для національно-патріотичного виховання юних краєзнавчу літературу. Популяризувалась книга А. Загравенка «Вкраїна зачекалася на вас...» та поетична збірка «І плаче росами земля...».

Любов до малої батьківщини прищеплюється і її краєвидами. Так, унікальність куточків рідного краю та віртуальна можливість там побувати це – тема **екотуристичних візуальних мандрівок «Дендропарк «Веселі Боковеньки» та «Стежинами Чорного лісу»**. У першій йдеться про книги, що розкривають подвижницьку діяльність М. Давидова у розбудові оази в степу «Дендропарку «Веселі Боковеньки», в якому знайшли місце постійного проживання представники флори Європи, Азії, Америки та Австралії та понад 900 видів деревочагарникових рослин з усього світу.

Он-лайн вікторина «Листочки-заморочки» заохочує користувачів до вивчення природи рідного краю, особливо дерев, «зелених легень планети», та бажання більше дізнатися про природні дива за допомогою книг.

Відеомандрівка «Стежинами Чорного лісу» відбувається з дівчинкою-гідом, яка сама цікавиться історією, рослинами та тваринами Чорного лісу і долучає до

пізнання природи краю користувачів середнього та старшого шкільного віку. А додаткова література з природничої тематики стає навігатором в різноплановому колі читання дітей.

На останок, хочу зазначити, що дитяча бібліотека моделює культурне середовище, сприятливе для формування у її відвідувачів патріотичних почуттів. Для того, щоб бібліотека була одним із форпостів національно-патріотичного виховання юних, потрібно 4 культу, за В. О. Сухомлинським, це – культ Батьківщини, культ людини, культ книги і культ рідної мови. Прагнемо до цього.

Дитячі бібліотеки і соціальне партнерство: аспекти та особливості діяльності у рамках національно-патріотичного виховання

Зінаїда Миколаївна Гнойова,
провідний бібліотекар
ЦДБ ім. Ю. Гагаріна
Олександрійської МЦБС

*Ми прагнули, щоб у кожного підлітка
покроку формувалося
особисте ставлення до Батьківщини:
бажання,
духовний порив,
утвердити її гідність,
велич, честь, славу, могутність.*

В. О. Сухомлинський

На сучасному етапі духовного відродження незалежної України національно-патріотичне, духовно-моральне, естетичне виховання є пріоритетними напрямками діяльності бібліотек Олександрійської міської ЦБС. Новим імпульсом у роботі стали Концепція Загальнодержавної цільової соціальної програми патріотичного виховання громадян на 2013-2017 роки, схвалена рішенням колегії Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України від 31.05.2012 № 6/1-21 та Стратегія національно-патріотичного виховання дітей та молоді на 2016 — 2020 роки, (Указ Президента України №580/2015 від 13.10.2015 р.). Діяльність у цьому аспекті, в значній мірі, забезпечується міцними зв'язками бібліотек з різними установами й закладами міста: військовою частиною, спілкою ветеранів

Афганістану, Будинком ветеранів, музейним центром, центром соціальних служб для дітей, сім'ї, молоді, міським Управлінням освіти, Службою у справах дітей міськвиконкому та громадськими організаціями. Так, у 2015 році бібліотеки МЦБС, у т.ч., й дитячі бібліотеки, активно співпрацювали з 39-ма організаціями та закладами згідно Договорів про соціальне партнерство.

З метою удосконалення роботи з питань патріотичного виховання дітей у 2015 році працівниками ЦДБ ім. Ю. Гагаріна розроблено Програму «Я – громадянин, я – патріот, я – житель свого міста», розраховану до 2017 року, якою, крім найрізноманітніших заходів для користувачів, передбачається співпраця з партнерами. Зокрема, це: управління освіти, молоді та спорту міської ради, заклади освіти та Міський центр соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді. Програмою передбачено комплексний підхід у роботі з юними читачами – це єдність форм, методів і прийомів щодо патріотичного виховання та творчого розвитку дітей. Програмою окреслено сім основних напрямів: історико-патріотичний, героїко-патріотичний, військово-патріотичний тощо, краєзнавчий, громадянсько-патріотичний, народознавчий, духовно-моральний. В арсеналі заходів цікаві форми роботи: вахти пам'яті, краєзнавчі мандрі, історико-краєзнавчі круїзи, тренінги, онлайн-екскурсії та години, зустрічі, вікторини, подорожі до джерел рідної культури, інтелектуальні аукціони, ринги, патріотичні свята, флеш-моби, фото-проекти, авторський стріт-арт, бібліопаті, квести, вуличні акції та інші. Комплексна робота проводилась щодо відзначення державних свят, визначних подій та ювілейних дат в історії нашої країни. Зокрема, відбулись: година національної свідомості «Україно! Ми духовно міцні, бо від тебе черпаємо силу» до Дня Незалежності; презентація книжкової виставки «О, прапоре наш, України стяг шовковий» до Дня Державного прапора; історичний часопис «Соборна мати-Україна – одна на всіх, як оберіг» до Дня Соборності тощо. Під час заходів у бібліотечних залах розміщуються атрибути національної символіки – прапор, колоски пшениці, квіти, глиняний посуд з українськими орнаментами, книги про нашу країну з яскравими ілюстраціями, а бібліотекарі одягають національні костюми. На заходах користувачів залучають до читання патріотичних віршів, пісень, вікторин, конкурсів, театралізованих сценок, танців.

І ще про один момент. Беручи до уваги патріотичні

настрої, які панують на всій території України, працівники дитячої бібліотеки у 2015 році на одній зі стін приміщення відобразили фрагмент національної вишиванки, що дуже подобається усім відвідувачам. Першими помічниками у проведенні заходів є: рада ветеранів Великої Вітчизняної війни; громадська організація воїнів-інтернаціоналістів «Солдати в Афгані» та їх представники – учасники бойових дій; Всеукраїнський союз ветеранів АТО Кіровоградщини; учасники бойових дій АТО; координаційний центр волонтерів. Вшануванню воїнів була присвячена година пам'яті «Мрію, щоб світ був з війною не знайомий!», де на «солдатському привалі» десятикласники ОНВК зустрілись з ветераном війни – Л. М. Томіліною. А учні 7-8-х класів Олександрійського колегіуму мали можливість поспілкуватись з ветераном війни Г. Ф. Нікітенко під час тематичного вечору «Знов білим цвітом вкрилися сади, і знов приходять свято Перемоги». На зустрічі «Ми зможемо... Ми переможемо...» учасники АТО розповіли дев'ятикласникам ОНВК №17 про військові обладунки, про умови «існування» в місцях бойових дій, про обереги, які носять солдати. А під час екскурсії до Олександрійської військової частини № 2269, діти стали учасниками військово-патріотичного тренінгу «Будь вартовим своєї Батьківщини», де взяли участь у практичних завданнях – складанні автоматів, наданні першої медичної допомоги, захисті під час хімічної атаки. Також, відвідали музей Слави військової частини та навчання самооборони клубу «Самозахист». Бібліотекою влаштовуються виставки творчості дітей: «В малюнках наших проростають їх незабутні імена»; «Пам'ять повертає незабутнє» моделей військової техніки часів Другої світової війни вихованців гуртків моделювання Будинку дитячої та юнацької творчості, де демонструвалось близько 100-а різноманітних літаків, танків, кораблів. А ще юні авіамоделісти влаштовували відкриті міні-змагання мікромоделей літаків на майданчику біля бібліотеки. Усі заходи супроводжувалися документальними фільмами, слайд-презентаціями, відеороликами, театралізованими виставами, зворушливими піснями, передачею листів, амулетів з українською символікою сучасним захисникам. У 2015 році користувачі і бібліотекарі долучилися до Всеукраїнської акції «Бібліотека українського воїна» для підтримки бойового духу українських військовослужбовців. Зібрано 80 примірників вітчизняної та світової художньої літератури українською мовою, науково-популярні видання з історії Української

держави, її культури, які передано до однієї з військових частин. Крім цього, бібліотекарі посилено допомагають воїнам-учасникам АТО. Щоквартально передають землякам, які воюють на сході, грошову допомогу, ліки, засоби особистої гігієни, солодощі та малюнки користувачів-дітей.

Патріотичні почуття у юних формуються також і завдяки заходам, присвяченим народній українській культурі, що відбувається у тісній співпраці з музичною школою, БДЮТ, палацом культури «Світлопільський». Прикладом є проведення народознавчих свят, годин, уроків, посиденьок: «Свята Пасха йде до хати, будемо Великдень вітати», «Масляниця сім днів гуляє», «Церковні дзвони мов весна, Великий день до нас приносить», «Колядуємо і співаємо, Новий рік і Різдво прославляємо» та інші. На таких заходах читачі не тільки знайомляться з історією виникнення свята, відповідною художньою літературою, але й беруть участь у різних конкурсах на знання давніх українських традицій та звичаїв. Емоційний заряд отримали учасники козацьких розваг «Ми сміливі козачата, всі розумні і завзяті», які проводилися за підтримки Громадської організації Олександрійського козацького товариства «Козацький звичай». Дійство відбувалось, як за часів справжнього козацтва. Діти провели один уявний день на Запорізькій Січі та з задоволенням змагалися між собою у конкурсах, естафетах, під час яких демонстрували свою відвагу, спритність, швидкість, кмітливість та мужність – якості, що притаманні справжнім козакам. Краєзнавство також пробуджує національну свідому громадськість читачів. Зокрема, соціальне партнерство бібліотеки з музейним центром ім. А. Худякової дає змогу юним знайомитись з різноманітними документами та експонатами, що демонструються під час проведення бібліотечних заходів. Так, діти зустрічаються зі старожилами міста, знайомляться з історією вулиць, відкривають незнайомі сторінки життя славетних земляків на заходах: мандрівка «Місто моє – всесвіт мій. Вулицями рідного міста» (МДБ № 3); цикл заочних подорожей «У бібліотеці побувай, дізнайся про свій рідний край»; літературно-краєзнавчий ранок «Моє місто рідненьке, коліско моя! Пронесу я до тебе любов крізь життя»; екскурсія «Серпанками легенькими, казками та легендами повитий рідний край»; історично-краєзнавчий альманах до Дня визволення міста «Олександрія, твоя визвольна зима...» (ЦБД ім. Ю. Гагаріна).

Підвищенню статусу дитячих бібліотек міста, як

соціальних партнерів, сприяють зустрічі користувачів з талановитими країанами, які часто дарують свої твори, що стає суттєвим поповненням бібліотечних краєзнавчих фондів. За участі представників школи естетичного виховання, училища культури, літературно-мистецького клубу «Джерело», хору ветеранів війни і праці «Сузір'я», місцевого аматорського театру влаштовуються творчі зустрічі, презентації літературно-музичні вечори, години поезії тощо. Наприклад, за підтримки художньої школи, музею, ОНВК №17 у ЦДБ ім. Ю. Гагаріна оформлено народознавчий куточок «Бабусина світлиця» та стіна у відділі обслуговування користувачів молодшого шкільного віку за мотивами українських народних казок. З 1 квітня 2009 року за угодою з редакцією телепрограми «Жди меня» діє проект «Інформпункти програми «Жди меня» в Інтернет-центрах Олександрійської міської ЦБС». Бібліотекарі-консультанти трьох Інтернет-центрів Олександрійської МЦБС безкоштовно допомагають всім бажаючим розмістити на офіційному сайті телепрограми (<http://poisk.vid.ru/>) заявку на пошук людей. За цей період вже знайдено близько 100-а людей.

З метою підвищення фаху з питань формування патріотичної свідомості користувачів-дітей на базі ЦДБ ім. Ю. Гагаріна відбувся семінар-практикум «Бібліотека – центр духовної культури та громадсько-патріотичного виховання» для спеціалістів загальноосвітніх навчальних закладів та міських бібліотек з різноплановою програмою.

Бібліотеки МЦБС долучилися до Загальноукраїнського проекту культурної інтеграції «Український Донбас»: здійснено телефонну домовленість про щомісячні професійні скайп-спілкування з бібліотекарями Краматорської центральної міської публічної бібліотеки, які розпочнуться у травні 2016 року. Різноманітні форми співробітництва з партнерами надають немало переваг бібліотекам не лише під час проведення заходів, а й, наприклад: надання приміщень, інформаційне забезпечення керівників організацій, залучення фахівців для вирішення наявних проблем, включення дитячих бібліотек до сфери інтересів громадськості. Отже, соціальне партнерство, як новий вид взаємодії, націлений на реалізацію інтересів усіх учасників процесу і відкриває широкі можливості для бібліотек.

Книга – невичерпне джерело духовності і патріотизму

Ніна Іванівна Єременко,
директор Петрівської РДБ

*Раби – це нація,
котра не має Слова,
Тому й не зможе
захистить себе*

Оксана Пахльовська

Збереження і передача культурних цінностей знаходять своє відображення у книзі, яка є скарбницею надбань, невичерпним джерелом духовності і патріотизму народу. Нашою бібліотекою проводиться певна робота щодо поширення знань з історії нашого народу. З цією метою, до Дня українського козацтва відбулась гра-конкурс «Де козак – там і слава», під час якої учасники здійснили уявну подорож на славну Запорізьку Січ, де ознайомились з життям і побутом козаків, їх військовим мистецтвом. Потім, хлопчики змагалися в різноманітних іграх та читали зашифровані листи. Запам'ятались користувачам презентація книжково-ілюстративної виставки «Крути – наша слава, наша історія» та година-реквієм «І знов під Крутами рясні сніги упали». Під час проведення акції «Прочитай книгу про війну», конкурсу на кращого читця віршів про війну, літературно-музичної композиції «Пісні воєнних років єднають покоління», присвяченими 70-річчю Перемоги у Другій світовій війні, юні відвідувачі виявили неабияку активність і зацікавленість.

Формувати патріотичні почуття юних допомагають заходи про відомих і шанованих земляків. Так, дуже цікавою була зустріч з місцевим краєзнавцем І. В. Сердюком, який запросив усіх присутніх здійснити екскурс у минуле петрівщини, розповів про високий патріотизм жителів селища у роки Другої світової війни, познайомив зі своїми краєзнавчими дослідженнями і поетичними творами, що друкуються на сторінках районної газети «Трудова слава». До 100 літнього ювілею від дня народження двічі Героя Соціалістичної праці О. Гіталова, земляка з Новоураїнщини, працівники РДБ оформили куточок «Великий хлібороб, мудрий добротворець» та створили і презентували буклет «Олександр Гіталов – видатний кіровоградець».

Сьогодні, одним із завдань бібліотек, як інформаційних центрів, є оперативне донесення до користувачів подій, що відбуваються в країні у наш непростий час. У зв'язку з цим РДБ організовує розгорнуті постійно діючі фотодокументальні виставки «Наші славні герої», «Україна єдина», матеріали яких систематично оновлюються викладками свіжих газетно-журнальних матеріалів «Вісті з передової», «Хроніка подій в зоні АТО». На жаль, книг даної тематики дуже мало. Маємо усього одну дитячу книжечку «Героям слава», де зібрані розповіді про героїв фронту і тилу, події в Криму та на сході країни. Провели зустрічі із земляками-АТОВцями О. Хрокалом, Д. Мар'яновим, Ю. Гречаним, О. Сидоренком «Мужні визволителі мужнього краю», «Вони стоять на захисті Вітчизни». Світлій пам'яті героїв Небесної Сотні було присвячено годину пам'яті «Вони підняли прапор Революції Гідності», де звучали вірші і пісні, демонструвались відеокліпи. Користувачам організували перегляд відеофільму «Революція гідності: ми маємо пам'ятати» та проведено бесіду «Герої не вмирають».

Наша бібліотека посильно допомагає землякам – захисникам східних кордонів нашої держави. Зокрема, передали в зону АТО теплі в'язані шкарпетки ручної роботи.

А ще, разом зі своїми читачами, створили листівку «Тепло дитячих долонь воїнам АТО» та патріотичні браслети зі стрічок. Також, ми підхопили естафету українців й долучилася до написання листів-подяк нашим воїнам. Діти з великим задоволенням і відповідальністю беруться за написання таких листів. Щиро сподіваємося, що тепле слово написане дитячою рукою додасть нашим військовим впевненості й відваги, відчуття їхньої значущості для простих громадян України.

На веб-сайті РДБ створено рубрику «Героям слава», де висвітлюється робота бібліотеки з даної тематики, а також інформація про земляків, які перебувають в зоні АТО. Проводимо роботу з внутрішньо переміщеними особами, робимо все для того, щоб ці люди не відчували себе чужими і самотніми. Наша бібліотека обслуговує шестеро дітей-переселенців. Діти відкриті, ідуть на спілкування, є активними учасниками масових заходів.

Немає патріотизму без знання рідної мови, любові до неї. Так, до Міжнародного дня рідної мови оформлено книжково-ілюстративну виставку «Мова – дзеркало народу», проведено літературне свято «Прекрасне слово і душа у

рідній мові возз'єднались» та конкурсну програму «Ти наше диво калинове, кохана українська мова».

Під час заходів діти читали вірші, виконували різні завдання на знання рідної мови: закінчення прислів'їв, синоніми-пояснення до фразеологізмів, переклади, римування тощо. Багато заходів проводимо щодо популяризації творчості Т. Г. Шевченка, великого патріота і генія слова. Вивчення його життя і творчості прищеплює любов до національної культури, виховує почуття гордості за Україну. Серед цих заходів: літературно-музичні композиції, флешмоби, дитячі ранки, вікторини, конкурси.

Твори письменників-земляків Г. Крячка, А. Царук, В. Близнеця, В. Сухомлинського учні 3-х класів представили своїм одноліткам на презентації «Прочитали – хочемо розповісти».

Запроваджуємо й таку нову для нас форму роботи, як скайп – спілкування. 20 квітня 2016 року відбулось скайп-спілкування користувачів нашої бібліотеки з ровесниками з Христофорівської сільської бібліотеки Миколаївської області. Під час бесіди діти почергово розповіли про історію свого краю, визначні місця, презентували книги місцевих авторів. Христофорівська СБ запросила на зустріч місцеву художницю, яка представила свої твори. Наші діти, учні художнього відділення ДМШ, презентували свої роботи. Також, відбувся майстер-клас з виготовлення сувенірів із побутового паперу.

Патріотизм – основа духовного становлення юного громадянина

Олена Вікторівна Журжер,
заступник директора
Вільшанської РЦБС
з питань обслуговування дітей

*Вдихнути в юну істоту душу громадянина –
це значить передати не тільки радість,
захоплення, гордість за все те,
що становить собою наші святині,
а й сердечний біль, тривогу, турботу
за долю цих святинь –
свободу і незалежність, честь і велич,
багатство і славу нашої улюбленої Вітчизни.*

В. О. Сухомлинського

Ці слова видатного педагога і громадянина слугують орієнтиром для працівників нашої бібліотеки у національно-патріотичному вихованні молодого покоління. Для досягнення цієї мети ми тісно співпрацюємо з навчальними закладами, районними – координаційним центром патріотичного виховання дітей та молоді, історичним музеєм ім. І. Гуржоса, Будинком культури, дитячою школою мистецтв, дитячо-юнацьким центром та іншими організаціями і установами. Основним спільним завданням партнерства є формування громадянина, патріота України.

Однією зі складових ефективної роботи бібліотеки з питань національно-патріотичного виховання підростаючого покоління є творчий тандем з районним українсько-болгарським історичним музеєм ім. Івана Гуржоса. Директор музею, Михайло Володимирович Поліщук, постійно бере участь майже в усіх заходах бібліотеки. Спільно проводяться екскурсії, краєзнавчі подорожі, видання буклетів, наприклад, про історію переселення на Вільшанщину болгар, героїв-земляків тощо. Ми розуміємо, що жоден підручник чи посібник не дасть дітям такого багатого матеріалу, про який зможуть розповісти пам'ятки історії та культури. Знаряддя праці, зброя, одяг, предмети побуту, особисті речі видатних історичних діячів, документи, нагороди, фотографії допомагають дітям відчутти певну історичну епоху і справляють на них велике враження. Тому в організації і проведенні різних заходів використовуються музейні експонати. Наприклад, постійно діюча виставка

Земля з українськими думками», де представлені видання про історичний шлях краю, його етнографію, природу, суспільно-політичне життя, твори письменників-земляків. Як доповнення тут представлені портрети, фотоальбоми, літописи краю, а також предмети народної творчості, побуту, зокрема, вишиті українські рушники, гончарні вироби.

Також, працівники РДБ постійно займаються популяризацією краєзнавчої літератури шляхом голосних читань та оглядів книг, віртуальних екскурсій. Дітьми це добре сприймається. Краще дізнатися про патріотичні погляди юних користувачів бібліотекарям допомогло опитування серед учнів 5-9-х класів «За що ти любиш Україну?». Відповіді респондентів показали, що діти дуже люблять свою Батьківщину, з хвилюванням ставляться до подій сьогодення. Всі вони бажають миру на нашій землі й процвітання країні.

Зважаючи на непрості сучасні події, що відбуваються у країні та з метою кращого їх розуміння юними користувачами у нашій бібліотеці створено Зону героїко-патріотичної тематики «Подвиг Небесної Сотні — приклад для нащадків». Тут оформлено виставку «Ім випала нелегка участь солдат» про земляків – учасників АТО зі світлинами.

Хочеться зазначити, що представлена робота – це лише невелика частина того, що проводить бібліотека з даного питання. Цією тематикою пронизано багато заходів, адже вони допомагають юним відвідувачам нашої бібліотеки у формуванні їхньої національної свідомості.

Форми і методи роботи патріотичного спрямування з дітьми

Олена Олександрівна Коверко,
завідуюча Голованівською РДБ

Патріотичне виховання завжди було пріоритетним у нашій роботі, але події останніх років, коли Україна ціною життя Героїв Небесної Сотні, зусиллями українських військових, добровольців, волонтерів відстоює свободу і територіальну цілісність, коли змінюється ставлення до історії, культури, релігії, традицій і звичаїв українського народу, ми намагаємося знаходити нові підходи і нові шляхи до виховання патріотизму як почуття і як базової якості особистості.

Патріотичне спрямування у роботі нашої бібліотеки

сьогодні органічно поєдналось з іншими, не менш важливими, напрямками – національним, моральним, правовим, екологічним, естетичним. Усі заходи насичені патріотичними емоціями та переживаннями. Ми активно використовуємо приклади мужності і звитяги захисників України як з історичного минулого, так і нинішніх воїнів-героїв, які боронять нашу державу від російської агресії.

Тема козаччини залишається одним з найважливіших факторів національно-патріотичного виховання для нашої аудиторії. Великим попитом читачів бібліотеки користуються книги представлені на постійно діючій книжковій виставці «Шляхами козацької слави». Діти молодшого шкільного віку завжди з захопленням переглядають мультимедійну презентацію «Україна – славний край козацький» (підготовлену бібліотекарями РДБ) та із задоволенням беруть участь у козацьких забавах.

З метою ознайомлення підростаючого покоління з сумними подіями січня 1918 року було організовано книжкову виставку «Крути. Пам'ятай їх подвиг!» та відео перегляд «Бій під Крутами». Діти були вражені подвигом юнаків-героїв, своїх однолітків, які показали приклад мужності, відданості і незборимості духу.

До Дня пам'яті жертв голодоморів у бібліотеці проведено годину пам'яті «Схилимо голови в скорботі», на яку були запрошені учні 4-Б класу НВК Голованівської ЗШ I-III ст. ім. Т. Г. Шевченка-гімназії. Учасники заходу переглянули презентацію «Діти – жертви голодомору», прослухали пісню «Свіча» у виконанні Оксани Білозір, прочитали уривки з поеми Ніни Виноградської «Голодомор», запалили свічки та хвилиною мовчання вшанували пам'ять жертв голодоморів.

Події на Майдані Незалежності в Києві назавжди увійдуть в історію України як досить трагічна її сторінка, проте герої, які творили цю історію, запам'ятаються, насамперед, як герої Небесної Сотні. З метою вшанування пам'яті загиблих під час Революції Гідності у бібліотеці було проведено годину пам'яті «Герої Небесної Сотні». Учасники заходу повернулися до подій Революції Гідності, переглядаючи відеоролик «Євромайдан – 2014» та відеофільм «Небесна Сотня. Юні ангели». Діти зачитали спогади студентів Київського національного лінгвістичного університету, які були очевидцями подій Євромайдану та патріотичні вірші присвячені його Героям. Хвилиною мовчання присутні вшанували пам'ять військових та героїв Небесної Сотні. У бібліотеці проведено низку зустрічей з

учасниками бойових дій на території Донецької та Луганської областей. Зустрічі з воїнами АТО завжди проходять емоційно і залишають у юних читачів глибокі враження. Бійці розповідають про тяжкі воєнні будні, а також про те, як надихають бійців листи дітей та їхні малюнки. Юні читачі бібліотеки та їхні батьки взяли активну участь в акціях «Напиши листа солдату» та «Обереги для солдата». Діти власноруч виготовляли ляльки-мотанки, жовто-блакитні браслети, брелоки, вишивали бісером ікони, малювали малюнки, писали листівки.

9 березня 2016 року у читальній залі відбулась літературна зустріч «І знову відкриваю «Кобзаря», на яку було запрошено радника голови РДА з питань надання допомоги учасникам АТО М. В. Канайкіна. Він прочитав свої улюблені вірші Т. Шевченка та розповів дітям, що навіть перебуваючи у зоні АТО, не розлучався з «Кобзарем», і у перервах між боями читав своїм побратимам полум'яні рядки поета. Третьюкласники теж прочитали вірші з «Кобзаря», здійснили віртуальну мандрівку «Тарасовими стежинками». До уваги присутніх була представлена книжкова виставка «Тарасів «Кобзар» – народу найкращий дар».

Змістовні заходи проведено бібліотекарями у рамках обласного бібліотечного марафону заходів «Ми пам'ятаємо». З метою залучення дітей до читання художньої та історичної літератури про Другу світову війну у бібліотеці проведено акцію «Прочитай книгу про війну». У рамках акції відбулись презентація книжкової виставки «Немеркнуче світло великого подвигу», слайдова презентація «Ці книги вам розкажуть про війну», на блозі бібліотеки представлено віртуальну книжкову виставку «І пам'ять про війну нам книга оживляє», розроблену бібліотекарями РДБ. З користувачами молодшого шкільного віку проведені голосні читання «Маленькі герої великої війни». До 71-ї річниці визволення рідного селища від німецько-фашистських загарбників проведено екскурс в історію «Цей день в серцях нащадків буде жити». Про бойові дії в боротьбі за визволення рідного селища та сіл району юним читачам розповіла директор музею історії Голованівського району А. Г. Іванчишина. Бібліотекарі провели огляд літератури «Забуті книги про війну». До Дня партизанської слави в Інтернет-центрі бібліотеки проведена бесіда з використанням Інтернет-ресурсів «Нескорений Спартак» про земляків.

Завжди цікаво і змістовно проходять у бібліотеці заходи присвячені Міжнародному Дню рідної мови і Дню

української писемності та мови. У спілкуванні з дітьми виховуємо у них почуття гордості за нашу співучу українську мову, намагаємося донести до дитячих сердець те, що мова людини — це показник її вихованості, культури, розуму і мудрості. Особливо потрібно відзначити мовний калейдоскоп під назвою «Мово моя українська, мово моя материнська». Під час зустрічі діти дізналися про історію виникнення свята, переглянули відеоролик «День мови», слайдову презентацію «Бабусині приказки», декламували вірші про рідну мову, виконували пісню «Мальовнича мова», з великим задоволенням пограли в ігри: «Добери слово у вірші про мову», «Хитромудрі запитання», «Мовне джерельце».

А як святково було в РДБ у День Вишиванки. Усі працівники бібліотеки (навіть і техпрацівниця) прийшли у вишитих сорочках. Бібліотекарі оформили виставку вишитих рушників та книг на тему «А над світом українська вишивка цвіте». Запрошені учні 3-х класів також прийшли у вишиванках. Вони переглянули слайдову презентацію «Україна моя вишивана» (підготовлену бібліотекарями РДБ), прочитали легенду та казку про вишиванку, заспівали пісню «Мамина сорочка».

Приємно вразила всіх відвідувачів РДБ виставка ікон вишитих бісером «Світло святих ікон», яка була організована у читальній залі бібліотеки. Таку красу створили юні вишивальниці, члени гуртка «Бісероплетіння» Голованівського БДЮТу – активні читачки бібліотеки (діти пільгових категорій). Бібліотекарі провели годину духовності «Святі угодники Божі», розповіли дітям цікаві факти з життя святих, вишитих на іконах. Діти переглянули відео «Дитяча молитва». В кінці заходу бібліотекарі розповіли дітям про життя Святого Миколая та пригостили дітей миколайчиками.

Отже, можемо констатувати, що ми, прищеплюємо любов і повагу до традицій, історії і мови країни, щоб наші читачі на заклик «Слава Україні!» могли усвідомлено відповісти: «Героям слава!», пишаючись тим, що вони народилися, живуть і будуть жити і розбудовувати єдину соборну Україну.

Використання краєзнавчих матеріалів, співпраця з музеями, як один із дієвих засобів формування у юних любові до рідного краю

Галина Василівна Чернова

заступник директора
Новгородківської РЦБС
з питань обслуговування дітей

*Я був на далекій чужині,
там небо таке ж голубе.
Та тільки нема Батьківщини,
нема там, Вітчизно, тебе.
Бо в ріднім краю над землею
чистіша і глибша блакить,
І сонце Вітчизни моєї
яскравіше в небі горить.*

В.О.Сухомлинський

Любов до Батьківщини, до рідних людей притаманна кожній національно свідомій людині. Нема в людини місця дорожчого, ніж та земля, де вона народилась і зростає. Щоб по-справжньому любити рідний край, його слід добре знати, необхідно вивчати його історію, мову, культуру. І тому, одним із пріоритетних напрямів у роботі бібліотеки є краєзнавство, яке сприяє патріотичному вихованню юних. Ця робота здійснюється у тісній співпраці з громадою селища, педагогами, батьками, музеєм історії Новгородківського району.

Важливою підмогою в обслуговуванні користувачів-дітей є краєзнавчий фонд РДБ, який постійно поповнюється. Окрім книг, фонд містить папки-досьє, до яких включаються вирізки газетних і журнальних статей краєзнавчої тематики, спогади місцевих жителів, літописи рідної землі, альбоми про рідний край; банки даних з історії, економіки, культури, екології краю. А також, рекомендаційні списки краєзнавчої тематики, закладки, пам'ятки, складені за потребами користувачів (на поглиблення шкільної програми, на допомогу пошуковій роботі дітей, за особистісними інтересами). Усе це зберігається бібліотекою як важлива складова її бібліографічного краєзнавчого ресурсу.

Максимально наочно представити широке і різноманітне коло наявних у бібліотеці краєзнавчих матеріалів допомагають книжково-ілюстративні виставки, присвячені різним історичним періодам, пам'ятним і

літературним датам. Так, користувалися популярністю матеріали виставки-спогад «Мій край – моя історія жива», яка мала розділи: «Сторінки історії розповідають», «Рідний край – гордість моя» (про славетних земляків), «Земля квітучої краси» (про екологію), «У вінку духовної краси Кіровоградщини» (культура, літературне життя), «Наших оберегів кольори» (народні традиції, звичаї, побут, фольклор). Доповнили виставку портрети, фотоальбоми, літописи краю, а також предмети народної творчості, побуту, вишиті українські рушники, гончарні вироби.

З метою розширення знань підростаючого покоління про велич і подвиг українського народу під час Другої світової війни у бібліотеці були розгорнуті виставки «Ветерани – наша гордість», «За честь, за славу рідної землі – ми визволили нашу Україну!», виставки поезії «Рядки обпалені війною» та світлин «Розтопане дитинство».

До 71-ї річниці визволення України від фашистських загарбників складено рекомендаційний список Інтернет-ресурсів «Перемога людяності», з яким ознайомили користувачів відділу обслуговування 5-9-х класів, відбувся перегляд відео «Спогади про війну», створеного нашими фахівцями на основі власних архівних матеріалів про зустрічі з ветеранами війни, які проходили в РДБ, починаючи з 1990 року. Підготовлені матеріали стали вдалим доповненням краєзнавчого ресурсу бібліотеки. Це можна сказати і про твори всіх учасників районного етапу Всеукраїнського сімейного конкурсу «Книга пам'яті мого роду», які написали про рідних, на долю яких припали тяжкі випробовування 1941-1945 років. Роботи дітей були протягом року надруковані на сторінках газети «Новгородківські вісті» й акумульовані у краєзнавчому фонді. Сучасній історії присвятили виставку-пам'ять «Україна: Революція Гідності», відеоролик «Герої не вмирають!», створений працівниками РДБ про героїв АТО, який часто демонструється під час заходів та буклети, видані нами – «Революція Гідності: ціна свободи», «МАЙДАН: Революція Гідності», «Цей час прийшов, ми вже нові...» (поезія).

Давні партнерські стосунки бібліотеки з музеєм історії району розвиваються у двох напрямках. Це взаємообмін інформаційними ресурсами та співпраця у проведенні масових заходів. РДБ при підготовці видань (буклетів, рекомендаційних посібників, відеороликів тощо) чи проведенні заходів використовує матеріали музейних

експозицій і навпаки, краєзнавчі фонди бібліотеки стають у нагоді при оформленні нових музейних експозицій.

До того ж, слід зазначити, що багато заходів РДБ проводить за межами бібліотеки, запрошуючи на них жителів селища та керівництво району. Патріотична година «Як це було..», присвячена річниці визволення Новгородки від німецької окупації, розпочалася біля Обеліску Слави, де у виконанні дітей прозвучали вірші поетів-земляків, присвячених тим далеким подіям. Хвилиною мовчання присутні вшанували пам'ять полеглих за наше селище під час Другої світової війни і учасників-земляків АТО на сході України. Захід продовжився у бібліотеці оглядом викладки літератури «Згадаймо, як це було» та презентацією буклетів «Шляхами визволення Новгородки», «Місцями бойової слави», при підготовці яких використано і музейні документи. Запам'яталися користувачам-дітям і голосні читання документальних повістей із серії «Юні герої» про їхніх ровесників-земляків – «Хлопці з нашого села» Д. Ключенка, «Відгомін чорного лісу» Л. Тендюка та «Зелена брама» В. Даценка. Завдяки таким заходам діти по-новому відкрили для себе ці твори.

День бібліографії «А пам'ять спокою не знає...», присвячений буремним подіям Другої світової війни, включав заходи: патріотична година «Як це було..», година пам'яті «Зі сплаву мертвих і живих писалось ім'я Перемога», акція «Червоний мак – символ Перемоги». Учасниками останнього заходу були школярі, діти війни – подружжя Остаповець та їхній онук, учасник АТО – С. Остаповець, заступник голови РДА Т. В. Акусок, начальник відділу культури, туризму та культурної спадщини Л. В. Бойко, головний спеціаліст відділу культури С. В. Хижняк. Діти читали вірші, звучала пісня «Маки червоні», бібліотекарі розповіли присутнім про використання квітки маку як символу пам'яті. Про тяжкі часи лихоліття, пережите в дитинстві повідала О. Ю. Остаповець. Акція закінчилася хвилиною мовчання та покладанням квітів до Обеліску Слави. Кожен учасник заходу отримав на згадку квітку червоного маку.

До Дня партизанської слави працівники РДБ створили відеоролик «Партизанський рух на Україні в часи Другої світової війни», використавши і музейні матеріали. Його презентація проходила у музеї історії району. Першими глядачами стали діти. Після перегляду відео директор музею О. Кудіна провела екскурсію, з демонстрацією документів та експонатів війни 1941-1945 років. Усі учасники отримали від

бібліотекарів пам'ятку «Ми пам'ятаємо» із запрошенням почитати книги про події Другої світової війни.

У краєзнавчому фондї бібліотеки зібрані матеріали, присвячені землякам, які воювали в Афганістані. Використовуючи їх, бібліотекарі, до річниці виведення військ з Афганістану, оформлюють викладку матеріалів «Війна, яку не забути...», фотовиставку «Герої афганської війни», розповідають користувачам про афганців-земляків. Готують з дітьми літературно-музичну композицію, де звучать вірші, пісні, народжені в Афгані. Хвилиною мовчання вшановують пам'ять полеглих. Матеріали заходу РДБ надала для експозиції в музеї.

Бібліотекарі приділяють увагу поповненню фонду літературою про сучасних героїв. Так, через Інтернет організовано закупку книги «Героям слава!» для бібліотек району. Задля ознайомлення з книгою широкого загалу працівники РДБ, у фойє районного Будинку культури, оформили виставку-презентацію книги «Героям слава!». Також, підготували і пам'ятку «Українським дітям – про українських героїв», яку вручили учасникам заходу, у тому числі, й голові РДА А. Л. Кочерзі, голові районної ради О. В. Горбенко, селищному голові О. А. Сириці.

Відзначенню вшанування пам'яті Героїв Небесної Сотні були присвячені: година пам'яті з декламуванням віршів; презентація світлин «Пам'яті Небесної Сотні», отриманих з Інтернету та буклет поезії, виданий РДБ «Герої не вмирають! Вмирають вороги!», в якому використали вірші з «Літературної газети» та районної – «Новгородківські вісті». Працівники дитячої бібліотеки взяли активну участь у районних благодійних заходах. А саме: оформлення виставки робіт «Молюсь за тебе Україно...»; виготовлення власноруч оберегів, за які отримали 300 грн, які передали волонтерам для воїнів-земляків АТО на сході України. А під час традиційного районного свята, присвяченого Дню українського козацтва, куди з'їхалися козаки Новгородківського полку «Козаки Інгулу», на майданчику біля Свято-Троїцького храму, бібліотекарі провели презентацію книги «Героям слава!».

Спільно з музеєм РДБ провела презентацію календаря «Козак Мамай – душа правдива...» за участі авторки – Лариси Зоріної, заслуженого майстра народної творчості України.

Презентація книги О. Виженко «Історія запорозьких козаків для веселих дітлахів» перетворилась у справжнє свято. До заходу обладнали виставку «Козацькому роду

немає перекладу». Дітям запропонували взяти участь у конкурсній програмі «Козацькі забави» з різними іграми «Сильна рука отамана» (армреслінг), «Перетягування канату», «Втеча пораненого козака із полону», «Зліпи вареник», інші. Директор музею запросила усіх оглянути експозицію, присвячену козацтву.

Іншому періоду в історії України була присвячена година реквієм «Прости нас, пам'ятає, прости...», проведена спільно з музеєм історії району. Присутні не лише ознайомилися з виставкою «Білий янгол Скорботи...» отримали пам'ятку «Свічка пам'яті», а й переглянули музейну експозицію, почули розповідь директора музею про наслідки голоду в районі, відвідали пам'ятний знак «Жертвам голодомору», хвилиною мовчання, із запаленими свічками вшанували пам'ять загиблих.

Так, спільними зусиллями бібліотекарів, працівників музею і громади селища з малих років плекаємо у дітей почуття патріотизму, гордості за свою неньку-Україну, виховуємо національну свідомість і духовність.

Видавець:
обласна бібліотека для дітей
ім. Т. Г. Шевченка
вул. Шевченка, 5
м. Кіровоград, 25006

телефон/факс: 22-45-85